

Een nieuwe tijd

- *“In dit essay probeer ik een diagnose te stellen van onze tijd, van ons bestaan. Het eerste deel daarvan kan als volgt worden samengevat: het huidige leven als horizon van mogelijkheden is schitterend en uitbundig, en voor zover wij weten groter en ruimer dan ooit. Maar juist omdat de dimensies van het bestaan zijn gegroeid, kon het leven buiten zijn oevers treden om alle aan ons overgeleverde principes, normen en idealen weg te spoelen. Het is méér leven dan voorheen, maar daarom ook onstuimiger, en dat brengt allerlei nieuwe problemen met zich mee. Het verleden kan ons de weg niet meer wijzen. Dit nieuwe leven moet nu zijn eigen bestemming vinden.” (94)*

Maieutiek 2016-4

Rol van massa en minderheid

- Eerst kwam de minderheid met ideeën en de massa koos uit die ideeën wat hen aansprak.
- Nu bepaalt de massa wat er moet gebeuren.
- Nu is er juist daar waar de democratie stevig in het zadel zit de gedachte dat men bij de dag moet leven en beslissingen moet nemen die door de eisen van vandaag gedictieerd worden.
- Er is geen visie, geen toekomst waar men naar toe werkt. (95) De mogelijkheden zijn wel groot, maar wordt er niets opgebouwd.

Maieutiek 2016-4

Wat is er nieuw aan deze tijd?

- Materiele vooruitgang; nog nooit was er met zo weinig inspanning zoveel luxe voor de gewone man.
- Het fortuin daalde en fabrieksarbeid werd zwaarder, maar middelklasse gedijde.
- De arbeider werkt voor verbetering van zijn toestand, de middenklasse krijgt het aangereikt door de overheid en ziet het als vanzelfsprekend en zijn recht.
- Comfort, orde en zekerheid nemen toe,
- Maatschappelijk zijn er geen belemmeringen of restricties vanaf de 2de helft van de 19de eeuw. Alle mensen zijn gelijk voor de wet en men weet dat. ‘Castilië is wijd’

Maieutiek 2016-4

Wat maakt deze toestand mogelijk?

1. liberale democratie,
  2. wetenschappelijk onderzoek,
  3. industrialisatie
- Technicisme, daardoor een enorme vooruitgang waarvan mensen de moeite niet meer inzien.

Maieutiek 2016-4

Stelling van Ortega;

“de perfectie waarmee verschillende domeinen van het leven in de negentiende eeuw waren georganiseerd, heeft er tegelijkertijd voor gezorgd dat de massamens die daar de vruchten van plukte, diezelfde organisatie niet langer ging beschouwen als organisatie maar als natuur. Dat verklaart de absurde mentaliteit die de massamens tentoonspreidt: hij houdt zich niet bezig met zijn eigen welzijn en maakt zich er geen zorgen over, hij voelt zich ook niet verbonden met de dingen die dat welzijn mogelijk maken. Omdat hij de voordelen van de beschaving niet ziet als wonderen van vernuft, organisatie en inventiviteit die alleen met grote inspanning en zorg in stand gehouden kunnen worden, denkt hij dat het zijn enige rol is om die voordelen constant op te eisen, alsof het aangeboren rechten zijn.” (103)

Maieutiek 2016-4

Twee opties

- Iedere vorm van extern gezag wordt aan de laars gelapt, men is tevreden met zichzelf en leunt passief achterover.
- Uitzonderlijker is de elite die uit innerlijke drijfveer wil streven naar hoger maatstaf (# transcenderen) Adel/nobel gaat niet over erfelijke titels, maar over innerlijk adeldom.

Maieutiek 2016-4

Massa eist ruimte

- De gemiddelde mens is dwaas en vulgair, maar intelligenter dan alle voorgangers, maar hij doet er niets mee.
- De massa eist het recht op om vulgariteit tot universele standaard te maken. De gemiddelde mens bemoeit zich voor het eerst in de geschiedenis met allerlei zaken.

Maieutiek 2016-4

Begeerte of ideeën

- Barbarij ontstaat waar men geen maatstaven meer heeft waarbinnen men kan oordelen, waaraan men zijn ideeën kan toetsen.
- Syndicalisme en fascisme zijn uitingsvormen van de eerste keer dat er mensen optreden in Europa die het recht opeisen om onredelijk en redeloos te zijn. De massamens roept ideeën, maar bedoelt zijn begeerten. Het zijn net romantische deuntjes. (blz115) ideeën hebben betekend noodzakelijkerwijs redelijkheid en dialoog aanvaarden, maar dat wil de massamens niet. Het moet nu maar eens afgelopen zijn met de discussies!

Maieutiek 2016-4

We willen het hier en we willen het nu

- *En zo valt men terug in barbarij. Men verwerpt de normale omgangsvormen en gaat direct over tot het opleggen van wat men wil. Deze mentale geslotenheid die de massamens ertoe aanzet om zich in het hele maatschappelijke leven te laten gelden, zal onherroepelijk leiden tot een hele specifieke manier van inmenging: de directe actie.”(115)*

Maieutiek 2016-4

Beschaving is dwang beperken

- *“Beschaving is niets anders dan de poging om het uitoefenen van dwang te beperken tot de ultima ratio.(.....) Beschaving is in de eerste plaats de wil om samen te leven. Een mens is beschaafd voor zover hij rekening houdt met anderen, en onbeschaafd voor zover hij dat niet doet. Barbarij leidt tot versplintering.”(116)*

Maieutiek 2016-4

Liberaal democratie volgens Ortega

- De liberale democratie is ultieme vorm van beschaving in die zin dat de samenleving rekening houdt met de anderen ook als ze de vijand zijn die zwak is. Dat is hachelijk, daarom is het niet verbazingwekkend dat men het opgeeft, maar het is wel het verval naar barbarij. (blz117)

Maieutiek 2016-4